

Richtlijn Effectieve Interventies LVB is geactualiseerd

Jolanda Douma¹

¹ Programmacoördinator bij het Landelijk Kenniscentrum LVB – j.douma@kenniscentrumlvb.nl

In deze bijdrage informeren we de lezer over de update van de Richtlijn Effectieve Interventies LVB die onlangs is gepubliceerd en te downloaden is op de website van het Landelijk Kenniscentrum LVB.

In 2011 publiceerde het Landelijk Kenniscentrum LVB de *Richtlijn Effectieve Interventies LVB: Aanbevelingen voor het ontwikkelen, aanpassen en uitvoeren van gedragsveranderende interventies voor jeugdigen met een licht verstandelijke beperking* (De Wit, Moonen & Douma, 2011). De richtlijn is ontwikkeld, omdat relatief veel jeugdigen met een licht verstandelijke beperking (LVB) probleemgedrag vertonen, maar er maar zeer weinig interventies/behandelingen waren die specifiek voor hen ontwikkeld zijn. In de praktijk werden en worden daarom nog steeds interventies voor leeftijdgenoten zonder een LVB ingezet. Dit vraagt echter gerichte aanpassingen, gerelateerd aan de LVB, om ook bij jeugdigen met een LVB een positief behandelresultaat te behalen.

In de richtlijn worden de 'kenmerken van een LVB' beschreven waarmee bij het ontwikkelen of inzetten van een interventie rekening moet worden gehouden. Daarnaast wordt aangegeven wat in grote lijnen aan een interventie aangepast moet worden om met die kenmerken rekening te houden. Tot slot wordt zo concreet mogelijk aangegeven hoe die aanpassingen eruit kunnen zien. De richtlijn is tot stand gekomen op basis van een literatuurstudie en interviews met experts op het gebied van een LVB.

Door het opvolgen van de aanbevelingen in deze richtlijn worden professionals in staat gesteld om op een onderbouwde manier interventies te ontwikkelen en/of in te zetten bij jeugdigen met een LVB. De richtlijn is in de afgelopen jaren uitgegroeid tot de standaard hiervoor. Uit de praktijk blijkt dat de richtlijn ook breder wordt ingezet dan voor interventies om probleemgedrag te verminderen, namelijk voor trainingen voor het vergroten van de zelfredzaamheid en andere vormen van (bij)scholing. Daarnaast blijken de aanbevelingen grotendeels ook bruikbaar voor volwassenen met een LVB.

De richtlijn heeft zijn waarde dus bewezen, maar ondertussen zijn we ruim 10 jaar verder. Geregeld is de vraag gesteld of de inhoud van de richtlijn nog wel actueel is en of de aanbevelingen nog steeds relevant zijn, maar ook in welke mate hij ook echt voor volwassenen en andere typen interventies in te zetten is. Om daar antwoord op te geven, zijn de aanbevelingen van de 2011-versie geactualiseerd op basis van een praktijktoets. Specifiek betrof het de aanbevelingen die, verdeeld over 6 categorieën, in hoofdstuk 6 van de 2011-versie puntsgewijs in tabellen staan weergegeven.

PRAKTIJKTOETS

De praktijktoets is uitgevoerd door Jolanda Douma en Suzanne Homma. Zij hebben gesproken met professionals die veel kennis over en ervaring met het ondersteunen, begeleiden en behandelen van personen met een LVB hebben. Daarnaast hebben zij professionals geïnterviewd die een interventie hebben ontwikkeld specifiek voor mensen met een LVB. Een overzicht van de geïnterviewde professionals staat in Bijlage 1 van de geactualiseerde richtlijn. Voor de theoretische onderbouwing van en toelichting op de aanbevelingen en de kenmerken van een LVB verwijzen we naar de oorspronkelijke versie van de richtlijn (De Wit et al., 2011). Daarvan heeft geen update plaatsgevonden.

Net als in 2011 is met de professionals nagegaan waaraan een interventie moet voldoen om aan te sluiten bij de kenmerken van een LVB om de kans op een positief effect te vergroten. Dit geldt dan niet alleen voor het verminderen van probleemgedrag, maar ook voor andere typen interventies. In focusgroepgesprekken is per aanbeveling nagegaan of die nog juist en actueel is en zo nee, wat daaraan gewijzigd zou moeten worden. Tot slot is nagevraagd wat er aangepast zou moeten worden om de aanbevelingen ook van toepassing te laten zijn op volwassenen met een LVB.

Dit alles heeft geleid tot de herziene versie van de aanbevelingen uit hoofdstuk 6 van de oorspronkelijke richtlijn.

BELANGRIJKSTE BEVINDINGEN

Zowel uit de interviews als uit de focusgroepen bleek dat wat in de oorspronkelijke versie van de richtlijn stond, inhoudelijk nog steeds klopt en bruikbaar is. Geen enkele aanbeveling is op basis van de inhoud verwijderd. En ook voor volwassenen blijken de meeste aanbevelingen inhoudelijk of qua strekking bruikbaar. In de ondertitel en in de tekst van de richtlijn zelf is de term 'jeugdige' daarom vervangen door 'persoon', om duidelijk te maken dat de richtlijn voor deze brede leeftijdsgroep te gebruiken is.

Behalve de lay-out, is het grootste verschil tussen de 2011- en de herziene versie van de richtlijn de volgorde van de zes categorieën aanbevelingen. Categorie 6 'Veilige en positieve leeromgeving' uit de 2011-versie wordt nu als eerste genoemd. De geïnterviewde professionals waren het er unaniem over eens dat dat de basis vormt voor een positief (behandel)resultaat en daarom als eerste de aandacht moet krijgen. Daardoor schuiven de andere categorieën op.

De overige wijzigingen betreffen vooral aanvullingen. De geïnterviewden hadden nog meer voorbeelden van hoe een aanbeveling concreet gestalte kan krijgen. Hierdoor wordt het nog concreter wat gedaan kan worden om een persoon met een LVB te laten profiteren van een interventie en kan ook nog beter maatwerk worden geleverd. Hiertoe behoren ook de aanbevelingen of voorbeelden die gaan over het inzetten van technologie, zoals de smartphone voor het opnemen van spraakberichten of het gebruiken van apps.

Door alle respondenten werd daarnaast het belang van het betrekken van het netwerk onderstreept. Daar zijn meer en concretere aanbevelingen over opgenomen die ook verder gaan dan alleen het gezinssysteem.

Voor ontwikkelaars van een interventie of training is nog een aanbeveling toegevoegd die de basis vormt voor alle andere aanbevelingen en daarom hier ook specifiek genoemd wordt:

Betrek bij het ontwikkelen van een interventie voor personen met een LVB, zeker waar het volwassenen betreft, deze personen zelf en doe dit in alle fasen van de ontwikkeling en evaluatie. Alleen dan zijn het taalniveau en de woordkeuze adequaat, sluiten de inhoud en de structuur/opzet van een interventie of training aan bij de beoogde personen, zijn de opdrachten of oefeningen passend en uitnodigend,

wordt de generalisatie bevorderd etc. Met andere woorden, alleen dan worden de aanbevelingen in deze richtlijn (en vooral die in de categorieën 3, 4, 5 en 6) al verwerkt in de interventie of training zelf.

TOT SLOT

Ook in deze geactualiseerde versie van de richtlijn doen we geen uitspraken over welke interventie of methodiek ingezet zou moeten worden. Die keuze wordt grotendeels bepaald door de (gedrags)problematiek en de oorzaken daarvan op basis van gedegen diagnostisch onderzoek of door de vaardigheid die geleerd gaat worden. Ook moet rekening worden gehouden met de krachten van de persoon. Met de aanbevelingen in deze richtlijn willen we de kans op een positief resultaat van de behandeling, interventie of training vergroten, door zo goed mogelijk aan te sluiten bij de specifieke kenmerken van de jeugdige of volwassene met een LVB.

De aanbevelingen in de richtlijn zijn gebaseerd op inzichten uit wetenschappelijk onderzoek en op ervaringen van professionals met LVB-expertise. De effectiviteit van de richtlijn is nog niet wetenschappelijk onderzocht, waardoor niet met zekerheid gezegd kan worden dat het opvolgen van de aanbevelingen in de richtlijn de effectiviteit van een interventie ook daadwerkelijk en in welke mate vergroot. Echter, de geraadpleegde professionals voor de praktijktoets hebben allen de aanbevelingen in de richtlijn onderschreven. Zij passen (delen van) de aanbevelingen ook in hun handelen toe en zien de meerwaarde ervan in, waardoor er nu wel *practice based evidence* is voor de aanbevelingen in de richtlijn.

De herziene versie van de richtlijn en de oorspronkelijke versie zijn beide te downloaden via <https://www.kenniscentrumlvb.nl/product/richtlijn-effectieve-interventies-lvb-2/>

VERWIJZING NAAR DE OORSPRONKELIJKE EN HERZIENE VERSIE VAN DE RICHTLIJN

De Wit, M., Moonen, X., & Douma, J. (2011). *Richtlijn Effectieve Interventies LVB: Aanbevelingen voor het ontwikkelen, aanpassen en uitvoeren van gedragsveranderende interventies voor jeugdigen met een licht verstandelijke beperking*. Landelijk Kenniscentrum LVG.

De Wit, M., Moonen, X., & Douma, J. (2023). *Richtlijn effectieve interventies LVB: Aanbevelingen voor het aanpassen, uitvoeren en ontwikkelen van gedragsveranderende interventies voor personen met een licht verstandelijke beperking*. Landelijk Kenniscentrum LVB.